

Уруок технологической каартата «[x] дорџоон, X, x буукуба»

Уруок тиэмэтэ	[x] дорџоон, X, x буукуба. (42 сирэй)	
Уруок тиибэ	Сага өйдөбүлү арийар уруок	
Учуутал улэтин соруктара	[x] дорџоон буукубатын билиһиннэри; [x] дорџоонноох тыллары ааџарга, таба суруйарга үөрэтии; Хаххан туһунан билиини кэнэтии	
Сүрүн өйдөбүллэр	Аһаџас уонна бүтэй дорџоон, тыл, этии	
Туттуллар информационнай тэриллэр	Дорџоон фишкалара, алфавит, буукуба карточкалара компьютер, мультимедийный проектор, презентация «Хаххан»	Предметтэр икки ардыларынааџы сибээс: Тулалыыр эйгэ: Ойуур көтөрдөрө. Хаххан
I. Үөрэх биридимизтин үөрэтии түмүгэ:		
Тустаах үөрэх предметин үөрэтии түмүгэ	Үөрэх сатабылларын сайыннарыы түмүгэ:	
<p>Дорџоон, буукуба, аһаџас дорџоон, бүтэй дорџоон диэн араарыы.</p> <p>Икки, үс буукубаны холбуу көрөн ааџар сатабылы үөскэтии. Сүһүөбү холбоон, тыл таһаара үөрэнии. Сыһыа бүтүн тылынан ааџарга кириии.</p> <p>Суруйар кэмнэ илиини, тоноџоһу, төбөнү сөпкө туттан олоруу.</p> <p>Уруучуканы (харандааһы) сөпкө тутуу. X буукуба элементин, суруллуутун, хайдах ситимнэхэрин суруйа үөрэнии. Бутун буукубаны, икки-үс буукубалаах сүһүөбү илиини араарбакка суруйа үөрэнии.</p> <p>Бэчээттэммит уонна илиинэн суруллубут тылы, кылгас этиини алџаһа суох устуу.</p> <p>Этии саџаланыытыгар улахан буукубаны суруйуу. Этии бүтэһигэр точканы туруоруу.</p> <p>Суруйбуту бэрэбиэркэлэнии, алџаһы көннөрө үөрэнии.</p>	<p>Билэр-көрөр үөрүйэх:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Үлэ сыалын-соругун таба туруорар; ➤ Ылбыт билиитин сатаан түмэр, сааһылыыр; ➤ Билиини- көрүүнү кэбэџэстик ылар. ➤ Бодоруһар үөрүйэх: ➤ Атын оџолору кытта бииргэ тапсан үлэлиир. ➤ Кэпсэтии кэмигэр сатаан истии суолтатын өйдүүр. Атын киһи тугу санарарын быһа түспэккэ болџойон истэр. <p>Бэйэни салайынар-дьаһанар сатабыллар:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Тугу билэрин-билбэтин, тугу ситэри үөрэтиэхтээџин арааран өйдүүр ➤ Тус бириэмэтин сатаан туһанар <p>Билиини-көрүүнү ылар сатабыллар:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Сана билии ыларыгар баар билиитигэр тирэџирэр. <p>Ытык өйдөбуллэри инэриии түмүгэ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Көтөргө харыстабыллаахтык сыһыаннаһар; ➤ Төрөөбүт тыл иитиллэр, үөрэнэр, айар-сайдар тыл буоларын өйдүүр 	

II. Уруок хаамыгта

Уруок түһүмэхтэрэ	Учуутал дьарыга	Үөрэнээччилэр дьарыктара	Үөрэх сатабылларын сайыннары түмүгэ
1.Тэрээһин чааһа Сыала: уруокка бэлэмнэнии	Уруокка үлэлиир туругу тэрийэр. Бэйэ – бэйэни кытта эбэрдэлэһии Төрөөбүт төрүт тылбытын үөрэтэр – чинчийэр уруокпугун сабалыыбыт.	Бэйэ-бэйэлэрин эбэрдэлэһэллэр. Үлэлиир турукка киирэллэр.	Ытык өйдөбүллэри инэри: Үөрэнэр баһаны, бэйэни сайыннарар
2.Ситиһии төрүөтүн олохтоохун Сыала: билиини ыларга бэлэмнээһин	Билиин ыларга бэлэмнэниини тэрийэр. 1. Хоһоону аабыы Буукубалар доһордуулар Биир звено курдуктар, Биир этэрээт курдуктар Биир алфавит буолаллар. 2. Ситиһии төрүөтүн олохтоохун -Ханнык буукубалары үөрэттибит? Ааттаталлаан. -Биһиги ханнык бүтэй дорһооннору билэбитий? -Ааспыт уруокка ханнык бүтэй дорһоону кытта билсибиппитий? - Ханнык тылларга [к] дорһоон баарый?	Хоһоону аабаллар. Билэр буукубаларын этэллэр. Бүтэй дорһоон буукубаларын ааттыыллар: с,н,м,б,р,т,к [к] дорһоону билсибиттэрин этэллэр. [к] дорһоонноох тыллары ааттыыллар. Кыайан аахпаттарын этэллэр. Билбэт буукубалара баарын булаллар. Аабыахтарын баһаралларын этэллэр	Ытык өйдөбүллэри үөрэнээччигэ инэри түмүгэ: Бииргэ үлэлиир сатабылы сайыннарар. Билэр-көрөр сатабыл: -Кэпсэтэригэр тугу истибэтэбин, өйдөөбөтөбүн ыйыталаһар Бодоруһар үөрүйэх: Кэпсэтии кэмигэр сатаан истии суолтатын өйдүүр.
3.Үөрэтэр соругу туруорунуу Сыала: уруок тиэмэтин, сыалын быһаарыы	Уруок тиэмэтин уонна соруктарын туруорарга көмөлөһөр. - Оһолоор, көрүн эрэ, мин дуоскаба туох эрэ диэн тылы суруйдум ХАХХАН. Ааһар кыахтааххыт дуо? -Тоһо кыайан аахпаппытый? Билбэт буукубабыт баар. -Аабыаххытын баһарабыт дуо? -Уруокпут тиэмэтэ [х] дорһоон буукубатын кытта билсиһии. -Бүгүһнү уруокпут тиэмэтэ туох туһунан эбитий? -Уруокпут сыалын-соругун быһаарыыххайын.	Уруок тиэмэтин кытары билсиһэллэр. Учуутал биэрэр ыйытылары болһомтолоохтук истэллэр. Уруок сыалын, соругун быһаараллар	Билэр-көрөр сатабыл: Үөрэх дьарыгын сыалын уонна соругун туруорар, өйдүүр Бодоруһар үөрүйэх: Атын киһи тугу санарарын быһа түспэккэ болһойон истэр.
4. Саһа билиини	Саһа тиэмэһэ үлэни тэрийэр	Х буукуба бэчээтинэһин уонна	Тустаах үөрэх

<p>арыйыы Сыала: сага билиини ылыы, ырытыы</p>	<p>1. [x] дорџоону билсигии -[x] дорџоону сагаран керүг эрэ. Бүтэй дорџоон дуу, аһаџас дуу? -Ньиргигэрдээх дуу, ньиргигэрэ суох дуу?</p> <p>2. [x] дорџоонноох тыллары булуу -[x] дорџоонноох тыллары булууга эрээтинэн куоталаһабыт.</p> <p>3. X буукуба бэчээтинэйин уонна суруллуутун көрдөрүү -X буукуба туохха майгынныырый?</p> <p>4. Хоһоон үөрэтии -X буукуба туһунан хоһоон билэџит дуо? Мин X диэн билэбин, Харандааска харандааһы Хардарыта тушпугтар, Хам баайталаан кэбиспитгэр.</p> <p>5. Тыллары дорџоонунан ырытыы -ХАХ, ХААР тыллары дорџоонунан ырытабыт. Бастакы дорџооно ханныгый? [x] Бүтэй дорџоон фишкатынан бэлиэтиибит. Иккис дорџоон? [a] Аһаџас дорџоон фишкатын уурабыт. Үһүс дорџооно ханныгый? [x] бүтэй дорџоон дуу, аһаџас дуу? ХААР диэн тылы дорџоонунан ырытыы.</p> <p>6. Таабырыннары таайыы Сыыдам сырыылаах, сурааһын суоллаах аллаах ат баар үһү (хайыһар) От-мас аһылыктаах ойуоккалаан оџонньор баар үһү (куобах) ХАЙЫҺАР, КУОБАХ диэн тылларга [x] дорџоон ханна баарый?</p> <p>Үөрэнэр кинигэнэн үлэни тэрийэр.</p> <p>7. Үөрэнэр кинигэнэн үлэ.</p>	<p>суруллуутун көрөллөр. [x] дорџоонноох тыллары буларга куоталаһаллар. X буукуба туохха майгынныырын этэллэр. X буукуба туһунан хоһоон истэллэр, үтүктэллэр, үөрэтэллэр</p> <p>ХАХ, ХААР тыллары дорџоонунан ырыталлар. Аһаџас, бүтэй дорџооннору фишканын бэлиэтииллэр.</p> <p>Таабырыннары таайаллар. Таабырын таайытыгар [x] дорџоон ханна турарын быһаараллар.</p> <p>Үөрэнэр кинигэнэн үлэлииллэр. Хотуур, хомус диэн тыллар суолталарын быһаараллар.</p>	<p>предметин үөрэтии түмүгэ Тылы дорџоонунан ырытар. Дорџоон, буукуба, аһаџас дорџоон, бүтэй дорџоон диэн араарар. Икки, үс буукубаны холбуу көрөн ааџар. Сүһүөбү холбоон, тыл таһаарар. Сыыһа бүтүн тылынан ааџар.</p> <p>Ытык өйдөбүллэри үөрэнээччигэ инэрии түмүгэ: Үөрэнэр баџаны, бэйэни сайыннарар.</p> <p>Бодоруһар сатабыл: Сэһэргэһэр кинигин болџойон истэр, кэпсэтэргэ бэлэм</p> <p>Билиини-көрүүнү ылар сатабыллар: Сана билии ыларыгар баар билиитигэр тирэџирэр.</p> <p>Бэйэни салайынар-дьяһанар сатабыллар: Тылын сайыннарар сыалы-соруугу таба туруорунар, сатаан былаанныыр, туох-ханнык түмүккэ кэлиэхтээџин быһа холоон билэр.</p>
---	---	---	--

	<p>Букубаарбытын 40 сирэйи арийабыт.</p> <p>7.1.Тыллары доржоонунан ырытыны быһаары</p> <p>-Туох ойуутун көрөбүтүй?</p> <p>- Хотуур диэн тугуй? Оту охсорго аналлаах туттар тэрил.</p> <p>-Иккис ойууга туох ойуутай? Хомус диэн тугуй? Тимиринэн оноһуллубут музыкальнай инструмент. Ким хомуска оонньоулларын истибитэй?</p> <p>Хомус диэн тылы доржоонунан ырыты</p> <p>7.2.[x] доржоонноох тыллары аабы</p> <p>7.3.«Хаххан» тиэкиһи аабы</p> <p>7.4.Хаххан туһунан бэсиэдэ:</p> <p>-Хахханы ким көрбүтэй?</p> <p>-Хаххан хайдах көтөр эбитий?</p> <p>-Хаххан тумса хайдабый? Хараба? Атаба?</p> <p>-Хаххан хаһан бултууруй?</p> <p>-Күнүс тугу гынарый?</p> <p>7.5.Презентация «Хаххан» көрүү</p> <p>Хаххан- бөдөн көтөр. Хаххан- сиэмэх көтөргө киирсэр. Кини тынырактара уһуннар, сытыылар. Төбөтө улахан. Кынатын аллараа өттө эриэн.</p> <p>Саха сирин ойуурдарыгар олорор. Үксүн күнүһүн бултуур. Кутуйабы сиир, соробор тииннэри тутар.</p> <p>Уйа туттубат, атын көтөрдөр уйаларыгар олохсуйар.</p> <p>2-4 үрүн өгнөөх сымьыттаах буолар.</p> <p>7.6. Хоһуласпыт [хх] доржоону билсиһии</p> <p>-Ардыгар [х] доржоон хоһулаһар.</p> <p>-Хоһуласпыт [хх] доржоон ханнык тылларга баарый?</p> <p>-Хоһулаһар бүтэй доржоонноох тыл тылы көһөрүүгэ икки аңы арахсар.</p> <p>Хах-хан хах-ха</p>	<p>Ити тыллары доржоонунан ырытыны быһаараллар.</p> <p>[х] доржоонноох тыллары ааһарга эрчиллэллэр.</p> <p>«Хаххан» тиэкиһи ааһаллар.</p> <p>Ыйытыыларга эппиэттиллэр.</p> <p>Атын оҕо тугу санарарын быһа түспэккэ болҕойон истэллэр.</p> <p>Презентация «Хаххан» көрөллөр.</p> <p>Учуутал кэпсиирин болҕойон истэллэр.</p> <p>Ыйытыы биэрэллэр.</p> <p>Хоһуласпыт [хх] доржоону билсэллэр.</p> <p>Хоһуласпыт [хх] доржоон ханнык тылларга баарын этэллэр.</p>	<p>Ытык өйдөбуллэри инэри түмүгэ</p> <p>Көтөргө харыстабыллаах сыһыаны иити</p>
<p>5.Физминутка</p> <p>Сыала: хамсанан сынньаны</p>	<p>Физминутканы тэрийэр.</p> <p>Тарбахчааннар үнкүүлүүлэр,</p> <p>Тас-тас тыаһылар,</p>	<p>Хоһоону этэ-этэ хамсанылары толороллор.</p>	<p>Бэйэни салайынар-дыһанар сатабыл:</p> <p>Сылааны таһаарар,</p>

	Таһырбаһан ылаллар. Илиичээннэр үнкүүлүүлэр, Эргийэллэр, эргийэллэр, Онтон эмиэ тохтуулар. Атахчааннар үнкүүлүүлэр, Тос-тос тыаһылар, Тоһурбаһан ылаллар. (Хамсана-хамсана хоһоон этии)		салгыы үлэбэ бэлэмнэнэр.
6. Билиини чинэтии уонна хонтуруолланы Сыала: Сана ылбыт билиини чинэтии уонна хонтуруолланы	Ылбыт билиилэрин чингэтэргэ үлэни тэрийэр. 1. Тэтэрээккэ үлэ <ul style="list-style-type: none"> • Тэтэрээпитин арыябыт. • Х буукуба ханнык элеменнэртэн турарый? • Тэтэрээккэ Х буукубаны суруйуу. • <i>Хаар, хаххан</i> тыллары суруйуу • Этиилэри суруйуу • <i>Кыс хаар түстэ. Хаххан маска олорор.</i> - Этии сабаланытыгар ханнык буукубаны суруйабытый? - Этии бүтэһигэр тугу туруорабытый? - Суруйбут этиигитин хос аабын уонна бэрэбиэркэлээн, алҕас баар буоллабына көннөрүң. 2. Ооньуу «Тыллары онор» - Буукубалар бэриллибиттэр. Кинилэри сааһылаан тыллары таһаарын. Б, О, А, ЫА, УО, Р - Ханнык тыллары онордугут? БЫАР, БУОР, БЫА	Тэтэрээти суруйарга бэлэмнииллэр. Х буукуба ханнык элеменнэртэн турарын этэллэр. Х буукуба элементин, суруллуутун, хайдах ситимнэһэрин суруйа үөрэнэллэр. Бэчээттэммит уонна илиинэн суруллубут тылы, кылгас этиини алҕаһа суох усталлар. Этии сабаланытыгар улахан буукубаны суруйаллар. Этии бүтэһигэр точканы туруораллар Суруйбуту бэрэбиэркэлэнэллэр, алҕаһы көннөрө үөрэнэллэр.	Тустаах үөрэх предметин үөрэтии түмүгэ . Х буукуба элементин, суруллуутун, хайдах ситимнэһэрин суруйар. Бутун буукубаны, икки-үс буукубалаах сүһүбү илиини араарбакка суруйа үөрэнэр. Бэчээттэммит уонна илиинэн суруллубут тылы, кылгас этиини алҕаһа суох устар. Билэр-көрөр үөрүйэх: Ылбыт билиитин сатаан түмэр, сааһылыыр;
8. Бэйэни сыаналаны Сыала: үөрэнээччи бэйэтин үлэтин сыаналааһыны тэрийии	Үөрэнээччи бэйэтин дьарыгын сыанабылын тэрийэр. - Саамай үчүгэйдик суруллубут Х буукубаны от күөх харандааһынан аннынан тардын. - Аттыгытыгар олорор доборгут саамай кыраһабайдык суруйбут буукубатын аннынан бэлиэтээн	Бэйэлэрин үлэлэрин сыаналаналлар. Аттыгар олорор оҕо үлэтин сыаналыылар	Бодоруһар үөрүйэх: Атын оҕолору кытта бииргэ тапсан үлэлиир.

<p>9. Рефлексия Сыала: уруок түмүгүн быһаарыы</p>	<p>Уруок түмүгүн быһаарыыны тэрийэр. - Туох саһаны билиигит? - Бүгүгнү уруокка ханнык сорудах ордук интэриэһинэй этэй? - Уруок сыалын ситтэ дуо? - Көхтөөх үлэбит иһин махтанабын. - Бүгүгнү уруокка ылбыт билиигит олоххутугар туһалаатын.</p>	<p>Дискуссияҕа кытталлар. Түмүк онороллор.</p>	<p>Ытык өйдөбуллэри инэрии түмүгэ: Төрөөбүт тыл иитиллэр, үөрэнэр, айар-сайдар тыл буоларын өйдүүр</p>
--	--	--	---